

Η ΟΡΧΗΣΤΡΑ ACADEMICA ΑΘΗΝΩΝ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ
ΤΡΙΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΥΝΑΥΛΙΩΝ 18.05.2018 – 10.06.2018
Λίγα λόγια για τους συνθέτες και τα έργα

Τρία έργα με ιταλικό άρωμα

Το πρόγραμμα του Τρίτου Κύκλου Συναυλιών της Academica αποτελείται από τρία δημοφιλέστατα έργα που φαίνεται να αποπνέουν άρωμα Ιταλίας. Η «**Εισαγωγή**» στην κωμική όπερα **Μια Ιταλίδα στο Αλγέρι** (1813) του **Τζοακίνο Ροσσίνι** [Gioacchino Rossini] (1792-1868), μια από τις πιο αγαπημένες όπερες του Ιταλού συνθέτη, αποτελεί συχνά ξεχωριστό μέρος στα προγράμματα συμφωνικών συναυλιών, ακριβώς λόγω της δημοφιλίας της. Το **Κοντσέρτο για Φλάουτο και Ορχήστρα** (1934) του Γάλλου **Ζακ Ιμπέρ** [Jacques Ibert] (1890-1962) είναι ένα από τα γνωστότερα, αλλά και απαιτητικότερα για τον ερμηνευτή, έργα στο ρεπερτόριο του φλάουτου. Το δεύτερο μέρος παραπέμπει στην ιμπρεσιονιστική Σουίτα, *Escapes* (1922), ένα έργο που ο Ιμπέρ είχε γράψει εμπνεόμενος και από ένα ταξίδι του στην Ιταλία. Η επίσης δημοφιλής **Τέταρτη Συμφωνία** του **Φέλιξ Μέντελσον** [Felix Mendelssohn] (1809-1847), γνωστή και ως «Ιταλική», εμπνευσμένη από το ταξίδι του συνθέτη στην Ιταλία ανακαλεί εικόνες από την ιταλική ζωή, έτσι όπως τις μετέπλασε σε μουσικούς φθόγγους η μάτια ενός Γερμανού συνθέτη.

Ένας Ιταλός συνθέτης που αποκαλούσαν «Γερμανό»

Ο **Τζοακίνο Ροσσίνι** συνέθεσε την **Ιταλίδα στο Αλγέρι, ή Ένα Ναυάγιο με αίσιο τέλος** το 1813, δηλαδή σε ηλικία 21 ετών. Είχε ήδη συνθέσει και παρουσιάσει δέκα όπερες, οι οποίες τον είχαν καταστήσει δημοφιλή στο κοινό της Ιταλίας. Λέγεται πως ο ίδιος είχε δηλώσει ότι είχε ασχοληθεί με τη σύνθεση της **Ιταλίδας στο Αλγέρι** για 18 ημέρες (ενώ άλλες πηγές μιλούν για 27). Το βέβαιο είναι πως η όπερα ανέβηκε στη Βενετία στις 22 Μαΐου 1813, ενώ στις 6 Φεβρουαρίου της ίδιας χρονιάς είχε παρουσιαστεί για πρώτη φορά η όπερά του **Τανκρέντι**, δέκα ημέρες νωρίτερα, στις 27 Ιανουαρίου, είχε κάνει πρεμιέρα **Ο κύριος Μπρουσκίνο**, στις 24 Νοεμβρίου του 1812 **Η ευκαιρία κάνει τον κλέφτη**, και στις 26 Σεπτεμβρίου **Η Λυδία λίθος**. Η εκπληκτική ταχύτητα με την οποία ο Ιταλός συνθέτης ολοκλήρωνε τις όπερές του (συχνά δανειζόμενος μουσικά μέρη από άλλα έργα του ή και συνεργαζόμενος με άλλους συνθέτες) δεν μείωνε σε τίποτε το εξαιρετικά ευφάνταστο μουσικό αποτέλεσμα. Η ευκολία με την οποία συνθέτετε όμορφες μελωδίες, αλλά και το χιούμορ του τον κατέστησαν μια από τις αγαπημένες προσωπικότητες στον χώρο της όπερας. Η έκδηλη αγάπη του για τον Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ [Wolfgang Amadeus Mozart] (1756-1791) ευθύνεται για το προσωνύμιο «ο Γερμανός», παρότι ταυτίστηκε με την ιταλική όπερα όσο λίγοι συνάδελφοί του. Γνωστότερος για την κατά τρία έτη μεταγενέστερη της **Ιταλίδας στο Αλγέρι** όπερά του **Ο Κουρέας της Σεβίλλης** (1816), ο Ροσσίνι θεωρείται ο κορυφαίος συνθέτης στο είδος της όπερα μπούφα και όχι μόνο. Αν και εγκατέλειψε τη σύνθεση σε ηλικία 40 ετών (στρέφοντας τα ενδιαφέροντά του για τα υπόλοιπα 32 χρόνια της ζωής του προς άλλες δημιουργικές δραστη-

ριότητες, όπως την μαγειρική), κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού του 19^{ου} αιώνα και μέχρι την εμφάνιση του Τζουζέπε Βέρντι [Giuseppe Verdi] (1813-1901), ο Ροσσίνι ήταν ο απόλυτος κυρίαρχος της ιταλικής όπερας. Εκατόν σαράντα χρόνια μετά τον θάνατό του, εξακολουθεί να έχει φανατικούς ακροατές.

Με πρωταγωνιστή το φλάουτο

Ο Γάλλος συνθέτης **Ζακ Ιμπέρ**, παρότι σπούδασε στο Ωδείο του Παρισιού και υπήρξε συμμαθητής αλλά και συχνά συνεργάτης με τον Αρτύρ Ονεγκέρ [Arthur Honegger] (1891-1955) και τον Νταριούς Μιγιά [Darius Milhaud] (1892-1974) – δηλαδή δύο από τους συνθέτες της «Ομάδας των έξι», του κύκλου αυτού των πρωτοποριακών συνθετών στο Παρίσι του Μεσοπολέμου – δεν κατατάσσεται ούτε σε αυτό το ρεύμα, ούτε και σε μια συγκεκριμένη συνθετική τάση της εποχής του, ενώ και ο ίδιος θεωρούσε πάντα τον εαυτό του εκλεκτικιστή. Το **Κοντσέρτο για φλάουτο και ορχήστρα**, που γράφτηκε για τον βιρτουόζο φλαουτίστα Μαρσέλ Μοϊζ [Marcel Moyse] (1889-1984), ο οποίος και πρώτος το ερμήνευσε σε μια συναυλία που διηύθυνε ο – επίσης φλαουτίστας (και δάσκαλος του Μοϊζ) – Φιλίπ Γκωμπέρ [Philippe Gaubert] (1879-1941), αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα αυτού του εκλεκτικισμού. Το έργο χωρίζεται σε τρία μέρη. Το πρώτο, μάλλον νεοκλασικού ύφους, «Allegro», ξεκινά με έναν καταιγισμό από δέκατα έκτα, για να περάσει σε ένα λυρικό «Andante», που παραπέμπει σε μια παλαιότερη σύνθεση του Ιμπέρ (τη Σουΐτα *Escales* του 1922), αλλά ταυτόχρονα αποτελεί και έναν φόρο τιμής στον θάνατο του πατέρα του συνθέτη, ο οποίος έλαβε χώρα το διάστημα της σύνθεσης αυτού του μέρους. Το τρίτο και εκτενέστερο μέρος, «Allegro scherzando», φλερτάρει με την τζαζ, αλλά αποτελεί και μια μεγάλη ερμηνευτική πρόκληση για τους φλαουτίστες σε όλον τον κόσμο.

Ένα ταξίδι στην Ιταλία

Το 1830-31 ο εικοσάχρονος **Φέλιξ Μέντελσον**, ένας χαρακτηριστικός εκπρόσωπος του μουσικού ρομαντισμού, που είχε ξεκινήσει να ασχολείται με τη σύνθεση ήδη από παιδί, βρέθηκε στην Ιταλία. Η γνωριμία με την μεσογειακή αυτή χώρα, το τοπίο, οι άνθρωποι, αλλά και η χαρά της ζωής τού έκαναν τόσο βαθειά εντύπωση που αποφάσισε να συνθέσει μια συμφωνία. Η «**Ιταλική**» αυτή **Συμφωνία**, όπως την ονόμαζε ο ίδιος ο δημιουργός της, δεν προσπαθεί τόσο να περιγράψει μουσικά τη γειτονική μας χώρα, όσο να αποδώσει με μουσικούς όρους την εντύπωση και τα συναισθήματα που γέννησε στον δημιουργό η εμπειρία αυτού του ταξιδιού. Το έργο που χωρίζεται σε τέσσερα μέρη, ξεκινάει με ένα εντυπωσιακό «Allegro vivace», στο οποίο μπορεί κανείς να φανταστεί σκηνές από κάποια ιταλική πόλη (πιθανόν τη Βενετία), ενώ στο δεύτερο μέρος («Andante con moto»), θα μπορούσαμε να φανταστούμε τη Ρώμη τις ημέρες της Μεγάλης Εβδομάδας. Το τρίτο, πιο εκλεπτυσμένο μέρος («Con moto moderato») πιθανόν να περιγράφει την Αναγεννησιακή Φλωρεντία, ενώ το τέταρτο («Saltarello (Presto)») ανακαλεί αναπόφευκτα στο μυαλό εικόνες του ιταλικού Νότου, χάρις στη χρήση ρυθμών «Σαλταρέλλο» και «Ταραντέλλας». Παρότι το έργο πρωτοπαρουσιάστηκε στο Λονδίνο το 1833 σε διεύθυνση του ίδιου του συνθέτη, ο Μέντελσον δεν ήταν ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα και επεξεργάστηκε αρκετές φορές το έργο, μέχρι και το τέλος της ζωής του.

Με κοινό σημείο αναφοράς την Ιταλία, τρία εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους έργα θα ταξιδέψουν τους ακροατές των συναυλιών της *Academica* σε μια μουσική περιπλάνηση με ιταλικές αποχρώσεις, μέσα από τα μάτια ενός Ιταλού, ενός Γάλλου και ενός Γερμανού.